

Tundrasinisiipi

Högnordisk blåvinge

Agriades aquilo (Agriades glandon aquilo)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

Uhanalainen (LSA 1066/2023)

EU:n lajikoodi: 1930

Luontodirektiivin laji (liite II)

ALP suojelutaso suotuisa, vakaa

Luonnehdinta

Tundrasinisiipi on pieni päiväperhonen, jonka etusiipien kärkiväli on 22–25 mm. Koiraalla siipien yläpinnat ovat sinisenharmahtavat, ja naaraalla ruskeanharmahtavat. Kummallakin sukupuolella on selvä keskitäplä etusiivissä. Siipien alapinnat ovat vaaleanharmaat, ja niitä kirjovat pienet mustat pisteet, vaaleat laikut sekä takasiipien sameanoranssit alueet. Suomessa tundrasinisiiven esiintymisalueella ei elä muita sinisiipilajeja.

Elinympäristö ja levinneisyys

Tundrasinisiiven esiintymispaikkoja tunnetaan Suomesta kolme: Saana, Malla ja Pumbovarri. Utsjoelta on lisäksi erillishavainto vuodelta 1977. Lajin löytöpaikat ovat jyrkähkijä ja kivisiä tunturirinteitä, joilla kasvaa sinirikkoa (*Saxifraga oppositifolia*) ja kultarikkoa (*S. aizoides*), jotka ovat tundrasinisiiven toukan ravintokasveja. Esiintymisalueella on voimakas kalkkivaikutus, ja maanpinta on vain osittain kasvillisuuden peittämää. Aikuiset perhoset lentävät rakkakivikoiden yläpuolella yleensä vain 10–20 cm korkeudella ja laskeutuvat usein lepäämään aurinkoon. Tundrasinisiipi voidaan havaita vain hyvällä säällä auringon paistaessa.

Nykytila ja uhkatekijät

Saanan esiintymän runsaudessa ei ole havaittu muutoksia, vaikka tundrasinisiipeä on aiemmin talletettu runsaasti kokoelmiin, ja porot ovat ylilaiduntaneet Käsivarren tuntureilla. Sääolojen vuoksi vaihtelu havaintojen määrissä vuosien välillä on ollut jatkuvasti suurta. Saanan esiintymisalue on luonnonsuojelualueella, Mallan esiintymispaikka luonnonpuistossa ja Pumbovarrin esiintymä Käsivarren erämaa-alueella. Vielä tuntemattomat mahdolliset esiintymispaikat löytyvät Käsivarren erämaa-alueelta. Tundrasinisiiven säilymisen uhkatekijöitä ovat erittäin suppeat esiintymisalueet, sopivien elinympäristöjen vähäinen määrä sekä mahdollisesti porojen aiheuttama ylilaidunnus. Tosin lajin populaation kokoon Saanalla ei näyttänyt vaikuttavan vakava porojen ylilaidunnustilanne 1980-luvun lopussa sekä 1990-luvun alussa. Vuonna 2008 alkaneessa tunturiperhosseurannassa ei ole havaittu muutoksia lajin esiintymisessä. Kuten muillakin tunturilajeilla, ilmaston lämpenemisen jatkuminen uhkaa tundrasinisiiven asemaa Suomen luonnossa pitkällä aikajännteellä.

Hoitosuositukset

Tundrasinisiiven suojelutason säilymistä suotuisana voidaan edistää säätelemällä esiintymisalueiden porojen määrää sääntelystä siten, ettei pahoja ylilaidunnustilanteita pääse syntymään. Turisteja tulisi tiedottaa alueiden liikkumisrajoituksista nykyistä paremmin, vaikka esiintymisalueet sijaitsevatkin rauhoitetulla alueella. Pitkällä aikajännteellä tundrasinisiiven säilyminen Suomessa edellyttää ilmaston lämpenemisen pysäyttämistä.

Lähteet

- Ilmonen, J., Rytteri, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.
- Marttila, O., Haahtela, T., Aarnio H. & Ojalainen P. 1990. Suomen päiväperhoset. Suomen Perhostutkijain Seura. Kirjayhtymä, Helsinki. S. 160–161.
- Somerma, P. 1997. Suomen uhanalaiset perhoset. Suomen ympäristökeskus, Suomen Perhostutkijain Seura, Helsinki. 336 s.
- Välimäki, P., Männistö, K. & Kaitila, J. 2011. Katsaus Enontekiön uhanalaisiin tunturiperhoslajeihin ja tunturiperhosseurannan esiintymisaluehavaintoihin vuosina 2008–2011. Baptria 36: 70–90.

Suomen Perhostutkijain Seura 2022. *Agriades glandon aquilo* [Viitattu 1.11.2022] <https://www.perhoset.fi/historia/lycaenidae2/agr-glandon.htm>

Kuva: Mia Malin